

III RIIGIKOGU

8. istungjärk. Protokoll nr. 229 (30).

1929.

III Riigikogu koosolek 14. märtsil 1929
kell 20.50 min.

Kokku on tulnud 87 Riigikogu liiget.

Valitsuse loosis: sise- ja kohtuminister
T. Kalbus, teedeminister **O. Köster**, põllu-
töominister **K. Soonberg**, töö-hoolekande- ja
haridusminister **L. Johanson**.

Päevakord:

1. 1928./1929. a. kulude ja tulude lisaeel-
arve nr. 2 — III lugemisel.

2. Riigiasutuste koosseisude ja riigiteeni-
jate palkade seaduse muutmise seadus nr. 4
— III lugemisel.

3. Vene-Balti laevachituse ja mehaanika
A./-seltsi kinnisvarale kinnistatud obligatsioo-
nide omandamise seadus — III lugemisel.

4. Võru-Petseri kinnistusejaoskonna seadus
— III lugemisel.

5. Seadus öötöö keelu kohta pagaritöös-
tuses — III lugemisel.

6. Mustvee alevi administratiiv-piirides
maakorralduse seaduse maksmapanemise sead-
us — II lugemisel.

7. Töökaitse seaduste rikkumise eest ad-
ministratiiv-karistamise seadus — II lugemi-
sel.

8. Juriidiliste isikute tulumaksu seadus —
II lugemisel.

9. Haigusekindlustuseseadus — sotsiaal-
komisjoni ettepanek.

10. Kinnistusüksuste tükeldamise ja liit-
mise seadus — maakomisjoni ettepanek.

11. Talumaade tükeldamise alammäärade
muutmise seadus — maakomisjoni ettepanek.

Koosolekut juhatab abiesimees **R. Penno**.

Sekretäri kohal abisekretär **J. Piiskar**.

Koosolek algab kell 20.58 min.

1. Päevakorra Juhataja **R. Penno**:
täiendamine. Avan Riigikogu koosoleku.

Päevakorda võetakse nähtava ena-
musega **A. Veiler**'i (töer) ettepanekul 6.
punktiks laevaliinide laenu riikliku kindlustuse
ja toetuse andmise seadus — II lugemisel.

2. Eesti Vaba- Rahaasjanduse ko-
riigi 1928./1929. misjoni aruandja **K.**
a. kulude ja Ast.

tulude lisaeel-
arve nr. 2 —
III lugemisel.
(Tekst III Rk.
8. istungj. pr.
pr. lisades,
vaata sisukord.)

3. Riigiasutuste
koosseisude ja
riigiteenijate
palkade seaduse
muutmise sea-
dus nr. 4 — III
lugemisel.
(Vaata tekst pr.
nr. 228 (29), veerg
1169—1171.)

Juhataja **R. Penno**:
Rahaasjanduse komisjoni
aruandja rkl. Raudkepi
puudumisel täidab aruandja
kohuseid komisjoni abiesi-
mees rkl. **Klesment**.
Seaduseelnõu võe-
takse nähtava ena-
musega muutmata vas-
tu paragrahvide viisi
ja lõpuhääletamisel re-
daktsiooni komisjoni andmata.

(M. Martinson, põl: Lõpetada!)

Juhataja **R. Penno**: Ettepanek on
tehtud, lõpetada koosolek. (Hääletatakse.)
Nähtava enamusega õn ettepanek
tagasi lükatud.

4. Vene-Balti
laevachituse ja
mehaanika
A./-seltsi kin-
nisvarale kin-
nistatud obli-
gatsioonide
omandamise
seadus — III
lugemisel.
(Tekst III Rk.
8. istungj. pr.
pr. lisades,
vaata sisukord.)

Rahaasjanduse ko-
misjoni aruandja **A.**
Veiler.

Seaduseelnõu võe-
takse nähtava ena-
musega muutmata vas-
tu paragrahvide viisi
ja lõpuhääletamisel.

5. Võru-Petseri
kinnistusejaos-
konna seadus
— III lugemisel.
(Tekst III Rk.
8. istungj. pr.
pr. lisades, vaa-
ta sisukord.)

Üldkomisjoni aru-
andja **A. Jõeäär**.

Seaduseelnõu võe-
takse nähtava enamu-
sega muutmata vastu
paragrahvide viisi ja
lõpuhääletamisel.

(Vahelhüüe: Lõpe-
tada!)

Juhataja **R. Penno**: Ettepanek on tehtud, lõpetada koosolek. (Hääletatakse.) Poolt on 23 häält, vastu 34 häält, seega on ettepanek tagasi lükatud.

6. Seadus öötöö keelu kohta pagaritööstuses — III lugemisel. (Tekst III Rk. 8. istungj. pr. pr. lisades, vaata sisukord.) Sotsiaalkomisjoni aruandja **J. Voiman**. (Pealkiri.) **K. Tamm** (põl): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Ma tahaksin teid tutvustada nende vaadete ja seisukohtadega, kuidas vaadatakse sääarastele seadustele välismaades. Välismaades on asutud sääaraste seaduste kohta täiesti eitavale seisukohale. Iseäranis eitavale seisukohale on asunud selle seaduse kohta Prantsuse vabariigi valitsus. Nimelt ollakse arvamisel, et niisugust seadust ei saa soovitada juba seepärast, et see eitab vabariigi kodanikkude põhiõigusi. Need seadused keelavad ka pagarimeistritele ja ettevõtete omanikkudele töötegemise ära. Mitte ainult töölistele ei ole töö keelatud, vaid ka meistritele. (Aruandja J. Voiman: Kas tuleb jälle mürgel?) Mingisugust mürglit ei tule. (Vahelhüüe pahemalt poolt.) Ma arvan, et ei ole sünnis Prantsuse riigile kallale tungida, ta võib meie sotsialistidele eeskujuks olla.

Paljud riigid leiavad, et töö algus on liiga hilisele tunnile määratud. Ungari tööandjad nõuavad, et töö algus peaks olema linnades kell 4 ja maal kell 3 hommikul. Tshehhoslovakkia leiab, et töö algus peaks olema kell 4, seni oli algus kell 5 hommikul. Oma dekreediga pani sotsiaalminister asjaosaliste nõusolekuta korra maksuma, et töö algus oleks kell 4 hommikul. Kui Tshehhoslovakkia oleks pagari öötöö keelu konventsiooni vastu võtnud, siis ei oleks saadud niisugust dekreeti välja anda. Shveits ei taha seepärast konventsiooni vastu võtta, et selles on töö algus kella 5 peale määratud. Poola on kindlalt vastu öötöö keelule pagaritööstuses. Poola seimis ehk parlamendis on seda küsimust kõigepealt arutatud sotsiaalpoliitilises komisjonis. Sotsiaalpoliitiline komisjon on tulnud arvamisele, et ei võiks konventsiooni ratifitseerida ega sealjuures ka seadust vastu võtta, mis sellele konventsioonile vastaks. Poola pagaritöölised olid selles küsimuses küll teistsugusel arvamisel. 27. märtsil 1927 tegi selles küsimuses sotsialistliku toiduainete ametiühisuse . . . (J. Vain, stp: Niisugust asja ei ole.) täidesaatev komitee oma otsuse, (K. Ast, stp: Ärge nüüd tulge niisuguse jutuga, — jälle olete segamini ajanud andmed!) nimelt niisuguse otsuse, et konventsiooni rati-

fitseerimine ja pagari öötöö keeld oleks tarvilik. Seda ütleb härra Thomas. Mul on härra Thomas andmed, üldiselt olete teda uskunud, võite seda ka edaspidi teha. Mina igatahes teda usun. Need on ametlikud andmed, märtsikuus 1928 tema poolt alla kirjutatud. Võin seda teile Saksa keeles ette lugeda, mul on siin nimelt saksakeelne väljaanne, ja härra Ast mõistab niipalju Saksa keelt küllalt. „Am 27. März 1927 hat der Vollzugsausschuss der sozialistischen Gewerkschaft der Arbeiter der Nahrungsmittelindustrie einen Beschluss gefasst, der die Notwendigkeit der Ratifizierung des Übereinkommens und eines Nachtbackverbotes betont. Der Verband erklärte, zur Verfolgung dieses Zieles alle geeigneten Massnahmen treffen zu wollen.“ (J. Vain, stp: Seda on vaja tõlkida.)

Ag Poola minister, nimelt töö- ja sotsiaalse hoolekande minister tahtis teataval määral sellele tööliste soovile vastu tulla ja andis selles oma vastutuleku soovist nii tööandjate kui tööliste ühisustele teada, ja nimelt töötas ta välja vastava seaduseelnõu, milles ette nähtud, et pagaritööstuses on töö keelatud kella 21 kuni kella 4 hommikul.

Poola pagarimeistrite seltsid on oma mõtteid avaldanud selle ministri plaani kohta ja nimelt on nad seletanud, et nad väga kindlal kujul selle keelu vastu on. Nad on selle küsimuse kohta ühe põhjaliku memorandumi esitanud. See memorandum on kokku seatud pagarimeistrite kongressi täidesaateva komitee poolt, ja nagu Thomas ütleb, on selles memorandumis järgmine väga tähtis koht. Thomas ütleb nimelt järgmist: „Poola pagaritööstus“... (J. Vain, stp: Täheandab, Thomas ei ütle, et see tähtis on, vaid, et see on nii.) „enthält folgende wichtige Stelle“ — ütleb Thomas. Poolas nimelt töötatakse — refereerib Thomas selle kongressi otsust — pagaritööstuses kahe vahetusega: töö kestab 8 tundi ja vaheajaga peetakse seejuures 1 tund, nii et ühes vaheajaga kestab töö iseenesest 18 tundi. Sinna tulevad juurde lisada mõnesugused ettevalmistuse- ja kõrvalised tööd, nagu ahjude kütmine j.n.e., nii et töö peale päeva jooksul kulub ära kõigest 21 tundi. See tõendab, et öötöö keeld suuremates ettevõtetes ei ole sugugi läbiviidav. Seejuures vastavad Poolas ainult suuremad ettevõtted tervishoidlikkudele nõuetele. Öötöö keelu tagajärg oleks, et suured ettevõtted hävitatakse väikeste ettevõtete kasuks, kus hügieenilised tingimused puudulikud. Seeläbi tõuseks ka valmistamiskulu ja leivahind. Viimaks muudaks see keeld palju töölisi töötatöolisteks. Ka Poola tööstuse, kaubanduse ja rahanduse keskkomitee on öötöö keelu seadus-

eelnõu vastu seisukoha võtnud 1927. aastal. (J. Vain, stp: Muist vist söövad kartuleid leiva asemel. — J. Hünerson, põl: Ega see tervisele kahjulik ei ole.) Ta on arvamisel, et Poola pagariettevõtted peamiselt väikesed ettevõtted on, kus peaaegu erandita käsitööd tarvitatakse. Et võimalik ei ole neid takistada öösel töötamast, neid väikesi ettevõtteid on ju võimata kontrollida, siis tabaks keeld suurettevõtteid, missugused sel korral ei saa võistelda väikeste ettevõtetega. Niiviisi oleks öötöö keeldu seadus takistuseks pagaritööstuse moderniseerimiseks.

Nende väidete kohta ütleb rahvusvahelise tööbüroo shef, et need väga kaaluvad on. Peale selle, mu härrad, võiksin teile ülevaate anda muude riikide kohta, kuidas seal asjale vaadatakse. Praegu rääkisin ainult Euroopa riikidest, kuid võiksin ka teiste ilmaosade riikidest natuke ette kanda. Näiteks on seda küsimust ühe Romaani tõugu rahva juures arutatud, see on Tshiilis. Nimelt on Tshiilis välja antud dekreet 1. oktoobril 1924, missugune keelas pagaritööstuses töö ära kella 21 õhtul kuni kella 5 hommikul. Ka seal on see keeld väga suurte raskustega kokku pörganud. Nii et siis tööandjate nõudmisel ja ka tööliste nõusolekul muudeti seal öövaheaeg nimelt nii, et edaspidi hommikune töö ei pruugi enam kell 5 alata, vaid võib juba kell 4 alata. Sellega olid töölised ise ka nõus ja said aru, et seda muuta tuli.

Siis mis Prantsusemaasse puutub... (Vahelhüüe keskelt: Jälle Prantsusemaa, Euroopasse tagasi!) Ega see kahju ei teeks, kui Euroopasse tagasi tuleme. Prantsusemaal oli lugu nii, et pagarimeistrid protesteerisid selle vastu, et öötöö keeld maksma pannakse ka meistrite eneste kohta. (J. Vain, stp: Kuulge, härra Tamm, Prantsusemaal näiteks on saapakauplused ka kell 11 õhtul lahti.) Prantsusemaa saadikutekoda võttis 12. juulil 1925 vastu seaduse, kus ära keelati öötöö mitte ainult töölistele, vaid ka tööandjatele. Kui see seaduseelnõu 1926. a. Prantsusemaa senati jõudis, siis tuli see kõigepealt muidugi komisjoni — see oli kaubandusekomisjon. Selles komisjonis asuti eelnõu kohta eitavale seisukohale, ja Prantsusemaa viis küsimuse, kas ettevõtte omanikule töötegemist keelata, rahvusvahelise Haagi kohtu ette. Haagi kohus siiski nägi ja oli arvamisel, et kodanikkude põhiõigused just riivatud ei oleks säärase seadusega ja ei olnud eitaval seisukohal. (B. Eilman, stp: See tuli ühe õnnetu kohtu ette.) Ei sugugi, ma räägin seda kõik objektiivselt.

Mis Ungarisse puutub, siis Ungaris ollakse

arvamisel, et pealinnas ainult võiks töö algus olla kell 5 hommikul, aga et mujal peaks olema kell 4 hommikul. (A. Jõeäär, stp: Kas Eesti rahvas Teile, härra Tamm, selle eest palka ka maksab, mis Teie seal teete?) Peale selle pidi olema haputaigna valmistamiseks võimalus veel üks tund varem tööle ilmuda, tähendab kell 3 hommikul. Aga nii tööandjad kui töölised ei olnud selle projektiga rahul. Tööandjad Ungaris nõuavad, et haputaigna valmistamist ei peaks arvestatama tööaja määramisel, vaid see töö peaks olema väljaspool keeldu, ja töö algus peaks olema pagaritööstustes Budapestis ja teistes linnades kell 4 hommikul, maal ja alevites aga kell 3 hommikul. 23. veebruaril 1928 seletas kaubandus-tööstusminister parlamendis, et ta püüab saavutada kokkuleppe mõlemi poolte vahel, aga nende andmete järgi, mis minul kasutada, ei või seda öelda, et kokkulepe juba saavutatud oleks.

Mis puutub Itaaliasse, siis on Itaalia seda küsimust arutanud parlamendis 1. detsembril 1927. Seal ollakse arvamisel, et öötöö eeskätt peaks lubatud olema just suuremates pagaritööstuse-ettevõtetes, kus tehniliselt korralikud sisseseadet ja kus alaliselt tulega töötatakse. Ka seletab aruandja Itaalia senati komisjonis selle kohta, — need kannatavad väga hästi välja igasuguse kriitika — et neid tööstusi, mis suuremal määral töötavad, et neid ei saa võrrelda väikesemal määral töötavate ettevõtetega. Siis on ka Itaalia valitsus arvamisel, mis puutub suurtesse pagaritööstuse-ettevõtetesse, et ei oleks muud vaja, kui ainult valvata, et seal tähele pandaks hügieenilisi nõudeid, kuna seda ei ole vaja nõuda, et seal öösel ei töötataks.

Sotsialistid armsama meelega kuulaksid Shveitsi olusid, seepärast puudutan ka Shveitsi. Seal seletas 20. mail 1927 liidu nõukogu ühes niiöelda „Sonderbotschaft'is“, et tal puudub võimalus ratifitseerimiseks ja nimelt järgmistel põhjustel. Töö alguse määramine kella 5 peale hommikul, nagu konventsioonis tähendatud ja nagu ka meie eelnõus, mida praegu arutame, ette nähtud, pörkaks Svheitsis kokku väga suurte raskustega ja vastuseismistega. Nimelt olevat liidu nõukogu ankeedi ette võtnud, ja seal selgunud, et seda oleks täiesti võimata läbi viia. Väga hästi oleks aga läbiviidav seadus siis, kui töö algus oleks kell 4 hommikul. Kui konventsioon seda oleks lubanud, siis oleks olnud võimalik vastav seadus välja anda. Aga neid eeldusi, mille olemasolu juures konventsioon lubab töö alguse üle viia kella 5-lt 4-le, ei ole Shveitsis, nimelt ütleb konventsiooni artikkel 2., et seda võiks siis teha,

kui kliima või aastaaeg selle tingivad, või kui mõlemad asjaosalised organisatsioonid selle peale kokku lepivad. Pagarimeistrid on täiesti selle vastu, et see küsimus rahvusvaheliselt korraldataks, ja nendega on ühinenud Shveitsis käsitöö- ja ülepea Shveitsi tööandjad.

Mis puutub Shveitsi töölisesse, siis üks osa oleks nõus valitsuse ettepanekuga, teine osa Shveitsi töölisi läheb aga palju kaugeemale, kui konventsioon ja praegune kord seda ette näeb, ja ütleb, et töö algus mingil tingimusel ei tohiks olla varem, kui kell 6 hommikul.

Siis on veel üks põhjus, mis pärast ei saa Shveitsis seda läbi viia. Nimelt teevad selleks takistusi tarvitajateühisused, kes on sellest küsimusest huvitatud, ja nende tarvitajate keskühisuste seljataga seisab just väga suur hulk töölisi ühisuste liikmetena, nii et õieti isegi ka selle korralduse vastu on väga laialised tööliste ringkonnad, — paljud töölised on tarvitajateühisuste liikmed — ja sellepärast on ametiühisuste vastuseis väga mõjuv. Nimelt nõuavad tarvitajateühisused Shveitsis, et olgu küll öötöö keeld maksev, aga see ei tohi maksev olla neis pagariettevõtetes, mis nende endi päralt. Kuid Shveitsi valitsus ei saa mitme mõõdupuuga mõõta ja ei saa ülepea öötöö keeldu pagari tööstuses maksuma panna. „Bundesrat“ ütleb, et praegune olukord on nii keeruline, et see ei luba isegi välja töötada seaduseelnõu, mis kuidagi püüaks seda küsimust lahendada. „Bundesrat“ iga“ on ühinenud oma koosolekul 20. septembril 1927 „Ständerat“. „Ständerat“ on oma poolt järgmise ettepaneku teinud, et küsimuse korraldamisele tuleb alles siis asuda, kui tööandjad ja töölised ise vastava sooviavaldusega esinevad. Nii ütleb siis ka Shveitsi „Nationalrat“ oma otsusega 11. novembrist 1927, et rahvuslik seadus selles küsimuses tuleks Shveitsis alles siis välja töötada, kui on nõusolek ka asjaosaliste ringkondade poolt selleks juba olemas, kui nemad siin on selles küsimuses juba kokku leppinud. Peale selle teeb „Nationalrat“ ettepaneku, praegu ülepea mitte oma mõtet ka parlamendis selle kohta avaldada, kas ratifitseerida või mitte, vaid see küsimus lahtiseks jätta, kuni asjasse rohkem selgust tuleb. Vahepeal on Shveitsi pagarimeistrid jälle ühe avaldusega, nimelt märtsis 1928, „Nationalrat“i“ poole pööranud, kus nad paluvad praegust seisukorda alal hoida.

Siis, mis puutub Tshehhoslovakkiasse, siis nõuavad seal tööandjad, et pagari tööstuses töö algus peaks olema kell 3 hommikul. Selle küsimuse kohta olid mõlemad pooled

kokku kutsutud sotsiaal- ja hoolekandeministri poolt 18. novembril 1926. See oli esimene koosolek, seal midagi ei selgunud veel, ja pooled ei leppinud kokku. Nad kutsuti uuesti kokku järgmisel aastal aprillikuul, aga seal ei saavutatud ka kokkulepet. Tööliste esindajad olid selle poolt, et praegune seisukord võiks Tshehhoslovakkias edasi kesta. Töö algus on seal kell 5, mis konventsiooni tööalgusega kokkukõlas.

Et tööandjate seisukoht teistsugune oli, siis lahendas selle küsimuse minister oma dekreediga 7. maist 1927 iseseisvalt, ja ta valis kesktee. Tööandjad olid selle poolt, et töö algus oleks kell 3, töölised olid kella 5 poolt, kuna minister määras töö alguse kella 4 peale. See ministri dekreet kutsus esile sotsialistlikus ajakirjanduses rahulolematuse tormi. Avaldati palju proteste, ja 13. mail korraldati pagari tööstuste tööliste poolt Praaha ja Brünneri linnas protestistreik, ja nende poolt kutsuti üles ametiühisusi ja sotsialistlike parlamendi gruppe samme astuma, et endine seaduslik kord maksuma pandaks. Parlamendi sotsialistlik grupp esitas oma protesti 8. juulil 1927 parlamendile. Nimelt leidis sotsialistlik rühm, et ministri määrus on rikkunud seadust. Selles küsimuses võttis sõna minister ja seletas, et ta määrus on täiesti kokkukõlas seadusega 19. dets. 1918, missuguse seaduse järgi temal vastavate teiste ministrite nõusolekul täielik õigus olevat erilisi määrusi öötöö kohta maksuma panna. See määrus ei kuulu nende valitsusedekreetide hulka, mille tarvis vaja on riigi presidendi ja 9 ministri allkirju ajutise riigi põhiseaduse normide korras. Ministri seletus osutus õigeks ja jäi maksvaks.

Vahepeal on pagarimeistrite organisatsioon jällegi pööranud parlamendi poole, kusjuures tungivalt nõutakse, et konventsioon pagari öötöö kohta kinnitataks.

Edasi seletab rahvusvahelise tööbüroo direktor härra Thomas — esialgu seletati seda, et ratifitseerimine oleneb sellest, kuidas sellele küsimusele vaatab Haagi rahvusvaheline kohus — märtsis 1928, et Haagi kohus on nüüd oma otsuse teinud, ja sellest ajast on rohkem kui 1 aasta möödunud, aga ometi ei jõuta ratifitseerimisega edasi. (K. Baars, tõe: Härra Tamm, kas ei võiks seda tõlkimist järele jätta, miks ilmaaegu aega kulutada?) Ah Teie tahaksite originaalis kuulda? (K. Baars, tõe: Mis Te muidu aega viidate!) Mõnele teisele härrale on see väga tähtis.

Siis ütleb Thomas edasi, et mõned valitsused ja ka mõned tööandjad on tema poole pööranud ja teada andnud, et vastuseis

konventsioonile ja konventsioonile vastavatele seadustele tuleb sellest, et töö algus on määratud kella 5 peale ja mitte kella 4 peale hommikul, et kui oleks see määratud kella 4 peale, siis oleks raskustest üle saadud. Thomas seletab, et temal muud järele ei jää, kui kinni pidada konventsiooni tekstist. (K. Ast, stp: Kellaaeg ei ütle midagi. See on Kesk-Euroopa aeg ja see osutub isesuguseks igas riigis.) Siis on Thomas arvamusel, et mõned riigid võiksid ratifitseerida, ja võiksid ratifitseerida need, kus seaduseandlus niikuinii vastab konventsiooni tekstile.

Nüüd teeksin paranduse-ettepaneku, võtta pealkirjaks: (Aruandja J. Voiman: Kas töötakistus on läbi?)

„Seadus öötöö korraldamise kohta leiva- ja pagaritööstuses.“

Seda motiveeriksin järgmiselt. Minu arvates oleks kõige õigem, kui nüüd Vabariigi Valitsusel oleks voli otstarbekohaselt seda öötööd piirata või ka keelata. Vabariigi Valitsus muidugi on oma otstarbekohase tegevuse eest parlamendi ees vastutav, ja sellel oleks veel see hea külg, et kui korraldus ei osutu otstarbekohaseks, oleks võimalus seda jälle muuta, teisiti korraldada, nii et tuleks anda Vabariigi Valitsusele võimalus täiesti niimoodi talitada, kuidas meie olud ja nõuded seda tarvitavad, ja mina arvan, et meie Vabariigi Valitsusel niipalju julgust vist on, et selles küsimuses vastutuse julgeks enesele võtta.

Juhataja **R. Penno**: Rkl. Tamme ettepanek ei saa hääletamisele tulla, sest läheb lahku II lugemisel tehtud ettepanekust. Rkl. Tamme praegune ettepanek on „Seadus öötöö korraldamise kohta leiva- ja pagaritööstuses“, kuna II lugemisel oli „Seadus öötöö keelu kohta leiva- ja pagaritööstuses.“

K. Tamm (põl): Ma parandan oma ettepaneku.

Juhataja **R. Penno**: Rkl. Tamm on oma ettepaneku parandanud ja paneb ette, vastu võtta pealkiri järgmiselt: „Seadus öötöö keelu kohta leiva- ja pagaritööstuses.“

Aruandja **J. Voiman** (lõpusõna): Härra rkl. Tamme pika töötakistusekõne lühike sisu oli see, et pealkirjale juurde võetaks sõna „leivatööstuses“. Ma imestan, mispärast härra Tamm nii lühikese ettepaneku tegi, sest kui oleks tahtnud loogiline ja järjekindel olla, oleks võinud võtta seaduse nimetusse kondiitrid ja teised jahuainete kauplused, sest nähtavasti tahtis tema kogu oma ettepanekuga võtta § 1.

sisu pealkirjaks. Säärast moodust ei ole aga tarvis. Praeguse pealkirja juures saab väga selgesti aru, millest jutt on, ja seepärast ei saa ma ühineda härra Tamme ettepanekuga.

Juhataja **R. Penno**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on rkl. Tamme ettepanek tagasi lükatud.

(Hääletatakse.) Pealkirja poolt on 34 häält, vastu 20 häält, seega on pealkiri vastu võetud.

(§ 1.)

K. Tamm (põl): Ma kordan ettepanekuid, mis tegin II lugemisel. Soovitan § 1. vastu võtta järgmises redaktsioonis:

„§ 1. Ettevõtetes, kus valmistatakse leiba, kondiitrikaupa või teisi sarnaseid jahuaineid, võib Vabariigi Valitsus keelata nende ainete valmistamist kas osaliselt või täiesti kuue üksteisele järgneva öötunni kestusel, nimelt kella 10 õhtul kuni kell 4 hommikul.“

Nimetatud keelu õigust ei ole Vabariigi Valitsusel: 1) saaduste koduse valmistamise kohta omaks tarvitamiseks; 2) öötööde kohta enne igasugust puhke- või pühapäeva ja kahe viimase öö kohta enne suuremaid pühi, mille kestus vähemalt kaks päeva; 3) leivahapu ja saiajuuretise tegemise kohta.“

Kui esimest ettepanekut vastu ei võeta, panen ette järgmise redaktsiooni:

„§ 1. Ettevõtetes, kus valmistatakse leiba, kondiitrikaupa või teisi sarnaseid jahuaineid, on keelatud nende saaduste valmistamine kuue üksteisele järgneva öötunni kestusel, nimelt kella 10 õhtul kuni kell 4 hommikul.“

Kui aga esimest ja teist ettepanekut vastu ei võeta, siis panen ette,

§ 1-ses seada 11 asemele 10 ja 5 asemele 4.

Minu teine ettepanek oleks kokkukõlas sellega, mida üldiselt mujal nõutud ja mida ka meie ettevõtjad nõudsid, nimelt, et muudetakstundidearvu. Mis puutub viimasesse ettepanekusse, siis on see üleeuroopalik ja ka üleilmlik. Seda nõutakse igal maal ja see ei muuda sisuliselt konventsiooni, vaid ainult seab need tunnid otstarbekohasema aja peale.

Juhataja **R. Penno**: (Hääletatakse.) Rkl. Tamme esimese ettepaneku poolt on 15 häält, vastu 25 häält, seega on ettepanek tagasi lükatud.

(Hääletatakse.) Nähtava enamusega on rkl. Tamme teine ettepanek tagasi lükatud.

(Hääletatakse.) Nähtava enamusega on rkl. Tamme kolmas ettepanek tagasilükatud.

(Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 1 vastu võetud.

(§ 2.)

Töö-hoolekandeminister **L. Johanson**: Austatud Riigikogu liikmed! § 2. võeti II lugemisel vastu rkl. Veiler'i poolt tehtud parandustega. Esimeses lõikes tehtud parandused on ülearused, sest § 4. p. b võimaldab juba tarvilikke alalisi erandeid nädalapühapäeva kindlustamiseks ja p. c tarvilikke ajutisi erandeid erakorraliste nõuete rahuldamiseks suurte pühade eel, rahvusepidude ajal, hooajal supel- või suvitusekohtades j.n.e. Siia hulka käib ka Suur Reede.

II lugemisel vastuvõetud parandus ei võimalda ka konventsiooni ratifitseerimist. Konventsioon lubab neid erandeid siis, kui see tarvilik, mitte aga lubades seda seaduses üldise nähtusena.

Täiesti vastuvõtmatu on viimne lõige, kus öeldud, et harilikudel nädalapühadel ja Suurel Reedel on töötamine lubatud.

15. detsembri 1925. a. Tööstusettevõtete nädalapühapäevade seaduse § 4. ütleb: „pühapäevadel ja pühadel on töö lubatud: a) seltskondlikkudes huvides elanikkude igapäevaste tarviduste rahuldamiseks tehtavatel töödel, eriti töödel veumuresemise ja valgustuse alal ning ühendusteedel“ — RT 4 — 1926.

Riigi Teatajas nr. 67 — 1926. a. on avaldatud selle seaduse alusel töö-hoolekandeministri määrus kokkuleppel kaubandus-tööstusministriga, kus öeldakse: Tööd on lubatud pühapäevadel ja pühadel p. 3: „Leiva- ja pagaritööstuses nende saaduste valmistamine, mis tehakse haputaigna ja pärimi abil ilma suhkruta.“

Nii on see töö juba lubatud. Kookide valmistamiseks pühapäevase töö lubamine, mida sisaldab rkl. Veiler'i ettepanek... (A. Veiler, töer: Mis Te seletate!) — § 1. kõneldakse ka kondiitrikaupadest ja § 2. lubab seda tööd pühadel ja pühapäevadel — käib 1925. a. seadusega elluviidud konventsiooni vastu, mis ratifitseeritud 1922. a. Selle konventsiooni võib Eesti üles öelda alles 1932. aastal, sellest rahvasteliidule teatades, ja alles siis aasta pärast, 1933. aastal, võib selle konventsiooni teostamise lõpetada. Kui seda aga praegu arutamisel oleva seadusega tehakse, siis on see 1922. aastal ratifitseeritud konventsiooni rikkumine, mida minu teada seni veel ükski riik ei ole teinud. Ja minu arvates ka väikesele Eestile on see soovitatav, kui ta oma rahvusvahelisi lepinguid ka töökaitse alal ei rikuks, pealegi, kui puudub selleks tar-

vidus. Pühapäevatöö pagaritööstuses nii seaduse määrusega kui ka harjunud kombega on juba korraldatud.

Sellepärast palun

vastu võtta § 2 sotsiaalkomisjoni poolt esitatud kujul,

iseäranis aga, kui see ettepanek ei peaks läbi minema, palun § 2. viimne lause välja jätta, kui siia mittekuuluv ja kui 1922. aastal ratifitseeritud konventsiooni rikkuv.

Palun § 2. viimane lause „Harilikudel nädalapühadel ja Suurel Reedel on töötamine lubatud“ eraldi hääletada.

A. Veiler (töer): Härra töö-hoolekandeminister eksib, kui ta arvab, et see, mida sisaldab minu ettepanek § 2. kohta, et see § 4. kõik öeldud on. Kaugeltki mitte. Kui härra minister võtab vaevaks § 4. teksti lugeda, siis leiab ta sealt järgmist: „Tööhoolekandeminister võib oma määrustega vastavate tööandjate ja tööliste organisatsioonide arvamist ära kuulates,“ j.n.e. j.n.e. Kui neid organisatsioone ei ole, kui nende arvamist ära kuulata ei saa, siis on selge, et tööhoolekandeministril õigus ei ole punktide a, b, c all ettenähtud erandeid teha. Siin ongi see koer maetud. Minu ettepanek ütleb aga selge sõnaga, millal ja missugustel juhtudel õigus on ööseti tööd teha.

Edasi, kui minister arvab, et see seadus ainuüksi kookide valmistamise kohta käib, siis ta minu arvates eksib, sest see seadus käib ka leivakupsetamise kohta. (O. Gustavson, stp: Ega ta ei öelnud, et kookide kohta, vaid ka kookide kohta.)

On küsimus tekkinud, et minu parandus § 2. kohta, mis Riigikogus II lugemisel vastu võeti, konventsiooni rikkumine olevat. Minu arvates on kõige õigem sel puhul, et meie seaduse komisjoni anname selleks, et komisjon selgitaks, kas minu parandus seni ratifitseeritud konventsioonide vastu käib või mitte. Minu äratundmise järgi ei ole ta seda. Küsimuse selgitamiseks teen ettepaneku,

§ 2 ja järgmised anda sotsiaalkomisjoni uuesti läbikaalumiseks.

Töö-hoolekandeminister **L. Johanson**: Mina ei ole ühegi lausega öelnud, et § 4. oleks kõik see öeldud, mida rkl. Veiler'i poolt tehtud parandused sisaldavad. Mina ütlesin, et see on ühes osas ülearune, sest see küsimus on § 4. otsustatud, teises osas käib see aga konventsiooni vastu. Konventsioon lubab ainult erandeid, kuna siin jääks see üldiseks määruseks. Seda olen mina öelnud ja mitte midagi muud. Selles osas on see ülearune, mida sisaldab b ja c. Organisatsioonid on meil olemas.

Mina ei ole ka välja paista lasknud, et seadus käsitab ainuüksi kookide valmistamist. Mida mina ütlesin, see on mul üles märgitud, ja nimelt, et leiva- ja pagaritööstuses nende saaduste valmistamisel, mis tehakse hapu-aigna ja pärmil abil suhkruta, on lubatud töö pühadel ja pühapäevadel. Kookide valmistamise kohta, mida sisaldab härra Veiler'i parandus, pühade ja pühapäevade tööd lubada ei saa, kui 1922. a. konventsiooni ei taheta rikkuda.

Mis puutub komisjoni andmisse, siis mina selle vastu ei vaidle.

B. E i l m a n (stp): Väga austatud Riigikogu liikmed! Käesoleva seadusega tahetakse parandada pagaritööstuse alal töötavate töölise seisukorda. Juba I ja II lugemisel peatuti pikemalt selle seaduse juures. Arvan, et mis seal ette toodi, on kõigil värskelt meeles. II lugemisel vastuvõetud parandustega halvendatakse praeguvalitsevat seisukorda. Härra Veiler'i poolt tehtud paranduste järgi, mis II lugemisel vastu võeti, kujuneks pagaritöölise töönädal 8-päevaliseks, isegi 9-päevaliseks. (J. Tõnisson, rhv: Kust Te selle võtate? Viimaks on päev 25 tundi pikk ka veel!) Tegelikult töötatakse nädalas 6 päeva. Härra Veiler'i ettepanekus on ette nähtud, et nädalapüha eel on võimalik üks öö töötada. See on kokku 7 päeva. Ja suurte pühade eel on luba töötada 2 ööd. Eks see ole 8 päeva? Peale selle näeb viimne lõige, mis härra Veiler § 2. juurde tegi, ette, et harilikudel nädalapühadel on võimalik töötada. Eks see ole 9? (J. Tõnisson, rhv: Mis Te kõnelete!) Ma kõnelen sellest, missugused parandused tehtud. (J. Tõnisson, rhv: Ei maksa niisugust juttu ajada!) Ega siis Teil üksi pole võimalik kõneleda, Teie võite näpud kõrva panna, kui ei taha kuulata.

Minu arusaamise järgi, kui Riigikogu töepooldest tahab välja anda seadusi, millega on mõeldud parandada töölise seisukorda, siis peaks kinni pidama sellest printsiibist, et seadus annaks kätte selle, mis tahetakse kätte anda. Sellest välja minnes teeksin ettepaneku, § 2. vastu võtta sotsiaalkomisjoni poolt esitatud redaktsioonis, missugune ettepanek ka härra ministri poolt tehtud. Samuti ühinen ka härra ministri selle ettepanekuga, et viimne lõige eraldi hääletataks.

Aruandja **J. Voiman** (lõpusõna): Et § 2. teisel lugemisel vastuvõetud kujul on vastolus § 4., siis nõuan kodukorra § 52. põhjal § 2. komisjoni andmist.

Juhataja **R. Penno**: Aruandjal on õigus kodukorra § 52. põhjal nõuda paragrahvi komisjoni andmist; § 2 läheb komisjoni, — seega ei tule hääletamisele rkl. Veiler'i ettepanek § 2. kohta.

Asun rkl. Veiler'i ettepaneku lõpposa hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on see vastu võetud, seega on ka järgmised paragrahvid komisjoni antud.

Töö-hoolekandeminister **L. Johanson**: Kuna see seaduseelnõu on kiire ja see töötati välja eelmise valitsuse poolt, selle valitsuse poolt, kus Riigivanemaks oli härra Tõnisson, kes praeguse seaduse vastu hääletab, mida praegune valitsus muutnud ei ole... (J. Tõnisson, rhv: Siis olid teised motiivid.) Neid motiive ei ole ette toodud. Kuna see seaduseelnõu kiire on, siis teen ettepaneku, komisjonile määrata kolmepäevaline tähtaeg.

K. Tamm (põl): Härra Veiler juhtis tähelepanu sellele, et tuleks põhjalikult juriidilist külge kaaluda, kas oleks tema ettepanek kokkukõlas endiste konventsioonidega või rikuks see neid. Et meil juriidiliste küsimuste otsustajaks on olnud senise praktika järgi üldkomisjon, seepärast teen ettepaneku, anda eelnõu § 2 ja järgmised ka üldkomisjoni läbivaatamiseks.

(M. Adamson, stp: Kas mõnda muud komisjoni ei leia?)

Juhataja **R. Penno**: Kõigepealt tuleb hääletamisele töö-hoolekandeministri ettepanek. (Hääletatakse.) Poolt on 26 häält, vastu 25, ettepanek on vastu võetud. (Hüüded: Sedelitega!) (Hääletatakse.) Poolt on 27 häält, vastu 28, erapooletuid 1, seega on ettepanek tagasi lükatud.

Hääletamisele tuleb rkl. Tamme ettepanek. (Hääletatakse.) (K. Tamm, põl: See on ju kõige tähtsam otsustada, kas see konventsiooniga kokkukõlas on. — B. Eilman, stp: Kas konventsiooniga kokkukõlas on see hapu tainas, juuretis või härra Tamme kõne.) Poolt on 23 häält, vastu 30, seega on ettepanek tagasi lükatud.

(J. Vain, stp: Koosolek lõpetada!)

Rkl. Vain teeb ettepaneku, lõpetada koosolek. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

7. Laevalliinide laenu riikliku kindlustuse ja toetuse andmise seadus — II lugemisel.

(Tekst III Rk.

8. istungj. pr. pr. lisades,

vaata sisukord.)

Rahaasjanduse komisjoniaruandja **A. Veiler**.

Pealkiri võetakse nähtava enamusega muutmata vastu.

(§ 1.)

A. Veiler (töer):

Teen ettepaneku,

§ 1. esimeses reas pärast sõnu „Rahvamajandusliku tähtsusega“ võtta sõna „regulaar“ ning kolmas lõige võtta järgmiselt: „Kindlustuse tähtaeg ei tohi ulatuda igal üksikul juhul üle 15 aasta.

Kindlustuste kogusumma ei tohi ületada 1.800.000 krooni.“

Juhataja **R. Penno**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

(Hääletatakse.) Nähtava ena-

musega on § 1 ühes parandusega vastu võetud.

(§ 2.)

Juhataja **R. Penno**: Vastavalt § 1-ses vastuvõetud parandusele tuleb siin võtta sõna „korralikkude“ asemele „regulaar“. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 2 ühes muudatusega vastu võetud.

§ 3 võetakse nähtava enamusega muutmata vastu.

Juhataja **R. Penno**: On tehtud ettepanek, lõpetada koosolek. (Hääletatakse.) Poolt on 24 häält, vastu 21 häält, seega on ettepanek vastu võetud.

Lõpetan Riigikogu koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 22.45 min.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu abiesimees **R. Penno**.

Abisekretär **J. Piiskar**.